

Katolícke biblické dielo
v spolupráci s RKCMBF UK
a Arcidiecézou Bratislava
poriada

Kurz lektorov

9. júna 2018

v Aule RKCMBF UK Bratislava, Kapitulská 26

program:

8.30 hod. Sv. omša v kaplnke seminára

9:30 Registrácia

program prednášok
od 9.45 hod. do 15.30 v Aule

- o Božie slovo: čo nám primárne hovorí a ako to podáva? (Jozef Jančovič)
- o Teória prednesu a jeho gramaticko-rétorická stránka (Eva Žilineková)

Obed

- o Praktické cvičenia prednesu Božieho slova (Eva Žilineková)

- o Poznámky k lekciónom a liturgické aspekty prednesu Božieho slova (Vladimír Kiš)

- o Ruminatio Božieho slova ako odpoveď na Božiu výzvu: zjedz, čo máš poruke (Ez 3,1) (Jozef Jančovič)

Ukončenie a odovzdanie certifikátu
okolo 15:30

Čítanie Božieho slova a služba lektorátu
(Verbum Domini, 2010, bod 58)

Už na synode o Eucharistii odznela požiadavka na väčšiu starostlivosť pri čítaní Božieho slova. Ako je známe, kým evanjelium číta kňaz alebo diakon, prvé a druhé čítanie v latinskej tradícii číta poverený lektor, muž alebo žena. Tu by som sa chcel stať hlasom synodálnych otcov, ktorí aj pri tejto príležitosti zdôraznili **nevyhnutnosť, aby sa poskytovala primeraná formácia na plnenie služby lektorátu pri liturgickom slávení, a to najmä služby lektora, ktorá je v latinskom obrade laickou službou.** Potrebné je, aby laici, poverení takouto službou, aj keď do nej neboli priamo ustanovení, boli skutočne vhodní a záväzne náležite pripravení. Táto príprava musí byť tak **biblická a liturgická, ako aj technická**

Verbum Domini, bod 58

Biblická výchova sa má usilovať o to, aby lektori mohli pochopiť čítania v ich kontexte a svetlom viery porozumieť jadrú zjavenej zvesti.

Liturgická výchova má lektorom poskytnúť určitú schopnosť chápať zmysel a štruktúru liturgie slova a vzájomný vzťah medzi liturgiou slova a liturgiou Eucharistie.

Technická príprava má čoraz lepšie uspôsobovať lektorov na umenie čítať pred ľuďmi, či už priamo, alebo pomocou moderných prístrojov na zosilnenie hlasu.

**Božie slovo:
čo nám primárne hovorí
a ako to podáva?**

(Jozef Jančovič)

Dve Božie knihy

„Boh napísal dve knihy:

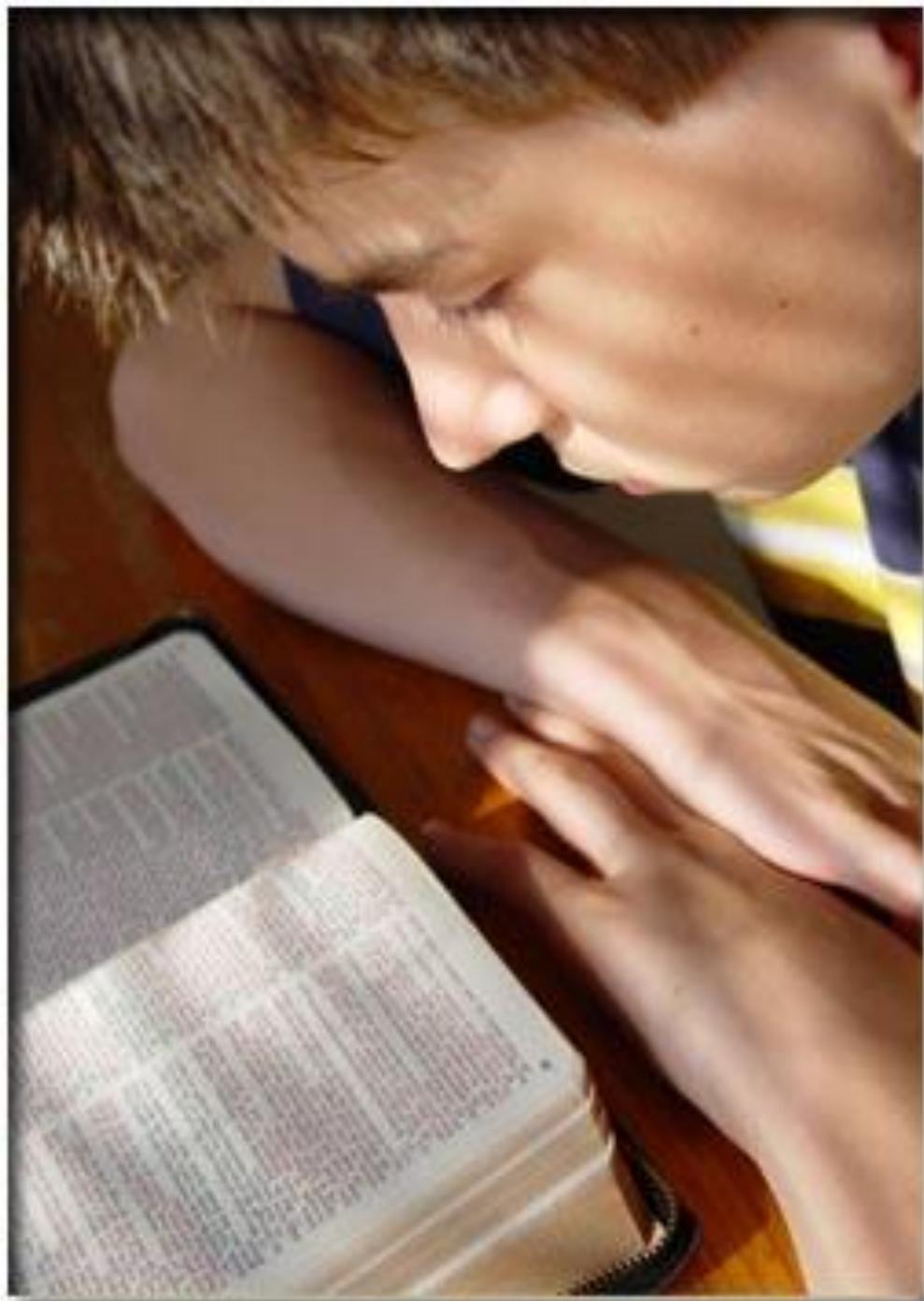
jednou je Písmo, druhou stvorenstvo.

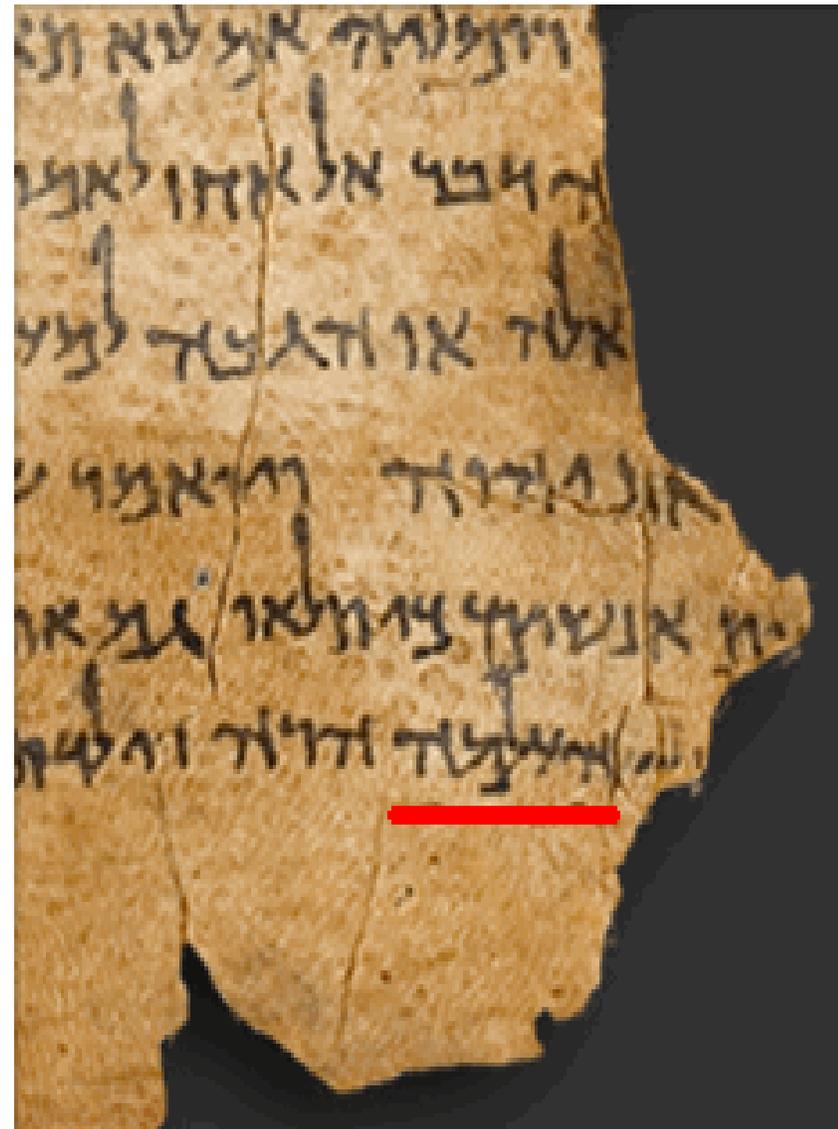
Jedna pozostáva z písmen a slov, druhá zo stvorených diel. Nie všetci dokážu čítať knihu Písma, ale všetci môžu čítať knihu stvorenstva.“

(R. Cantalamessa)

Stvorenie má **zmysel** a je odrazom Božieho **zámeru**;
život na Zemi (i mimo nej) je fascinujúci

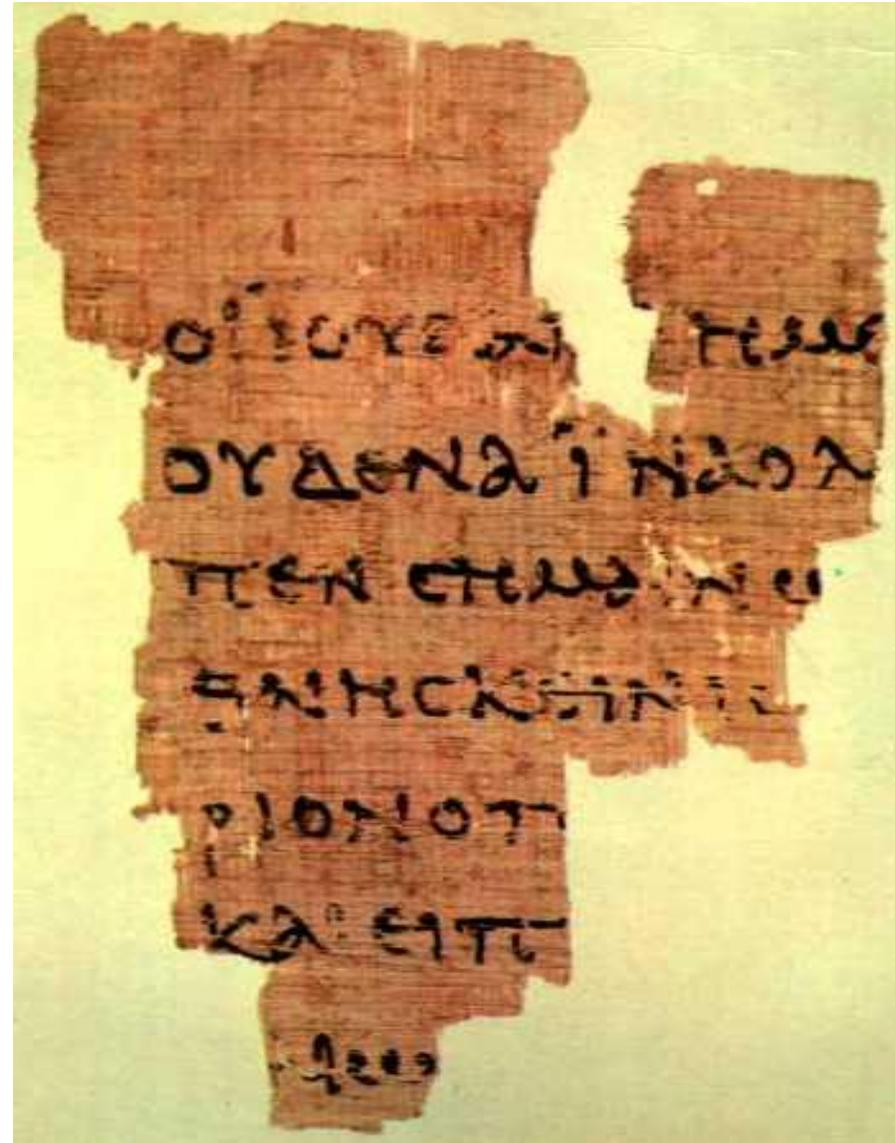

Časť textu Nm 6,22-24 na striebornom zvitku zo 7. stor. pred Kr. nájdený v údolí Gehenna v roku 1979 v protohebrječine; Text z Kumránu na pergamene (1QIs^a; Iz 7,14 o mladej žene (hebr. almá), resp. panne, čo počne z 2 stor. pred Kr.)

Rylandsov Papyrus 457 (P52) z Egypta;
paleograficky dátum spredu roku 150.
(John Rylands Library, Manchester).

P52 *Recto-spredu* (Jn 18,31-33)

ΕΙΠΕΝ ΟΥΝ ΑΥΤΟΙΣ Ο
ΠΙΛΑΤΟΣ ΛΑΒΕΤΕ ΑΥΤΟΝ
ΥΜΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ
ΥΜΩΝ ΚΡΙΝΑΤΕ ΑΥΤΟΝ ΕΠΙΟΝ
ΑΥΤΩ ΟΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΗΜΙΝ ΟΥΚ
ΕΞΕΣΤΙΝ ΑΠΟΚΤΕΙΝΑΙ
ΟΥΔΕΝΑ ΙΝΑ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ
ΙΗΣΟΥ ΠΛΗΡΩΘΗ ΟΝ ΕΙΠΕΝ
ΣΗΜΑΙΝΩΝ ΠΟΙΩ ΘΑΝΑΤΩ
ΗΜΕΛΛΕΝ ΑΠΟΘΗΣΚΕΙΝ
ΕΙΣΗΛΘΕΝ ΟΥΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΟ
ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ Ο ΠΙΛΑΤΟΣ ΚΑΙ
ΕΦΩΝΗΣΕΝ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ ΚΑΙ
ΕΙΠΕΝ ΑΥΤΩ ΣΥ ΕΙ Ο
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Kódex B (Vatic.) Jn 1,1-7

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ² οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.

³ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν ⁴ ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς. ⁵ καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

1399
+ + +
ἸΝΑΡΧῆ ἦΝ Ὁ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Ὁ ΛΟΓΟΣ ἦΝ ΠΡΟΣ ΤὸΝ ΘΕὸΝ ΚΑΙ ἘΣῆΝ Ὁ ΛΟΓΟΣ ΟὗΤΟΣ ἦΝ ἘΝ ΑΡΧῆ ΠΡΟΣ ΤὸΝ ΘΕὸΝ ΠΑΝΤΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΕΓΕΝΕΤΟ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΥΤΟΥ ΕΓΕΝΕΤΟ ΟΥΔΕ ἓΝ ὃ ΓΕΓΟΝΕΝ ἘΝ ΑΥΤῷ ΖΩΗ ἦΝ ΚΑΙ ἡ ΖΩΗ ἦΝ Τὸ ΦῶΣ ΚΑΙ Τὸ ΦῶΣ ἘΝ Τῇ ΣΚΟΤΙΑ ΦΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ἡ ΣΚΟΤΙΑ ΑΥΤὸ ΟΥΚ ΑΤΕΛΑΒΕΝ ΕΓΕΝΕΤΟ ἈΝΘΡΩΠΟΣ ἈΠΕΣΤΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ ΟΝΟΜΑ ΑΥΤῷ ἸΩΑΝΝΗΣ ΟΥΤΟΣ ἦΛΘΕΝ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΝ ἵΝΑ ΜΑΡΤΥΡΗΣΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ἵΝΑ ΠΑΝΤΕΣ ΠΙΣΤΕΥΣΩΣΙΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΥΚ ἦΝ ἘΚΕΙΝΟΣ Τὸ ΦῶΣ Ἀλλ' ἵΝΑ ΜΑΡΤΥΡΗΣΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ἦΝ Τὸ ΦῶΣ Τὸ ἌΛΛΗΘΕΙΝ ὃΝ Ὁ ΦΩΤΙΖΕΙ ΠΑΝΤΑ ἈΝΘΡΩΠΟΝ

Prečo čítať Písmo?

Odpovedá na „veľké“ otázky:

Existuje Boh?

Odkiaľ pochádzame?

V čom je zmysel života?

Ako sa stanem šťastný?

Prečo sa mi tak ťažko robí dobre?

Prečo je svet okrem dobra aj plný zla?

Čo sa deje po smrti?

Je život po smrti?

Ako sa môžem získať nebo/život s Pánom?

Písmo dáva aj sériu praktických rád:

Čo je naozaj dôležité v živote?

Čo je to úspech a ako ho môžem dosiahnuť?

Ako sa môžem zmeniť?

Ako mám žiť, aby som nepozeral na minulosť s lútosťou?

Ako sa môžem páčiť Bohu?

Ako môžem získať odpustenie?

Ako môžem prejsť cez nespravodlivé a zlé udalosti v živote?

Čo je to, čo by som mal/a hľadať v manželke/manželovi?

Ako môžem mať úspešné manželstvo?

Ako môžeme byť dobrým rodičmi a občanmi?

Ako sa mám správať k stvoreniu a k svetu?

Ako sa mám správať k cudzincom?

Ako môžem tvoriť spoločenstvo rodinné, občianske, farské...?

Čítanie a porozumenie Svätého písma

- A rozumieš, čo čítaš?"

- Ako by som mohol, keď mi to nik nevysvetlí?"

Biblický kánon SZ:

hebrejský

katolícky (z gréckej LXX)

Gn, Ex, Lv, Nm, Dt	Gn, Ex, Lv, Nm, Dt, Joz, Sdc, Rút, 1Sam, 2Sam, 1Kr, 2 Kr, 1Krn, 2 Krn, Ezd, Neh, Tob, Jdt, Est, 1Mach, 2Mach
<i>Joz, Sdc, 1 Sam, 2 Sam, 1 Kr, 2 Kr</i> Iz, Jer, Ez, Oz, Joel, Am, Abd, Jon, Mich, Nah, Hab, Sof, Ag, Zach, Mal	Jób, Ž, Prís, Kaz, Pies, Múd, Sir
Ž, Jób, Prís, Rút, Pies, Kaz, Nár, Est, Dan, Ezd, Neh, 1 Krn, 2 Krn	Iz, Jer, Nár, Bar, Ez, Dan, Oz, Joel, Am, Abd, Jon, Mich, Nah, Hab, Sof, Ag, Zach, Mal

Kánon **Starého zákona** sa odráža v **Novom zákone** (27 spisov)

Tóra (Zákon): prihovorenie sa Boha a jeho požiadavka	Evanjeliá (Mk, Mt, Lk, Jn) základ („spisy o začiatku“)
Historické knihy o <i>minulosti</i> Izraela (Joz–2Mach). História v zaslúbennej krajine <i>Izrael</i>	Skutky apoštolov (Sk) – <i>minulosť</i> Cirkvi (diptych o Petrovi a Pavlovi)
Múdroslovné knihy o <i>prítomnosti</i> Izraela – životná múdrosť Izraela	Pavlove listy (13) a Hebr; katolícke listy : Jak, 1Pt, 2Pt, 1Jn, 2Jn, 3Jn, Júd - kladú dôraz na <i>prítomnosť</i> kresťanov v Cirkvi.
Prorocké knihy – sčasti aj o <i>budúcnosti</i> Izraela (Iz 2,1-5 a prísľub obnovy.	Apokalypsa (Zjv) – podáva nadčasový prorocký model pre <i>budúcnosť</i> Cirkvi.

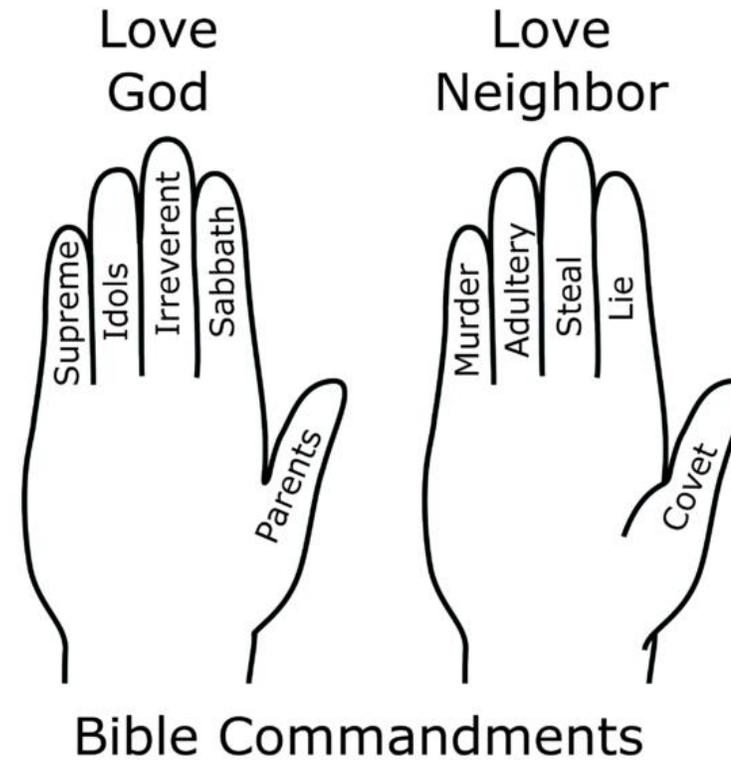
<p style="text-align: center;">Genezis - בְּרֵאשִׁית</p> <p>Stvorenie sveta a zaslúbenie zeme ako „príbytku pre život“</p> <p>Gn 49-50 (záver): Jakubovo požehnanie 12 kmeňom Jakubova smrť Jakubov pohreb v Kanaáne</p>		<p style="text-align: center;">Deuteronómium - דֵּוְתֵרִים</p> <p>Pokyny pre život v zaslúbenej zemi</p> <p>Dt 33-34 (záver): Mojžišovo požehnanie 12 kmeňom Mojžišova smrť Mojžišov pohreb mimo Kanaánu</p>												
<p style="text-align: center;">Exodus 1-18 - שְׁמוֹת</p> <p>1-16: Z Egyptu pod Sinaj cez púšť 12: Pesach 16: Manna a prepelice 17: Voda zo skaly 18: Ustanovenie úradov 32: Modloslužba („Baal“) 1-15.17: Nepriatelia (faraón a Amalekiti)</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">Nebezpečenstvá</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%;">Zvonka:</td> <td style="width: 50%; text-align: right;">zvnútra:</td> </tr> <tr> <td>Faraón</td> <td style="text-align: right;">„reptanie ľudu“</td> </tr> <tr> <td>Amalekiti</td> <td style="text-align: right;">modloslužba</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">Šesť správ o presune: („odišli...utáborili sa“) 12,37; 13,20; 14,1n; 15,22; 16,1; 17,1</p>	Zvonka:	zvnútra:	Faraón	„reptanie ľudu“	Amalekiti	modloslužba		<p style="text-align: center;">Numeri 10-36 - נִדְבָר</p> <p>10-36: <i>Od Sinaja do Moabu</i> (k hranici Izraela) 9, 1-14: Pesach 11: Manna a prepelice 20: Voda zo skaly 11: Ustanovenie úradov 25: Modloslužba („Baal“) 21-24.31: Nepriatelia (Moabčania, Madiánčania)</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">Nebezpečenstvá</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: left;">zvnútra:</td> <td style="width: 50%; text-align: right;">zvonka:</td> </tr> <tr> <td>„reptanie ľudu“</td> <td style="text-align: right;">Moabčania</td> </tr> <tr> <td>modloslužba</td> <td style="text-align: right;">Madiánčania</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">Šesť správ o presune: („odišli...utáborili sa“) 10,12; 20,1; 20,22; 21,10-11; 22,1; 25,1</p>	zvnútra:	zvonka:	„reptanie ľudu“	Moabčania	modloslužba	Madiánčania
Zvonka:	zvnútra:													
Faraón	„reptanie ľudu“													
Amalekiti	modloslužba													
zvnútra:	zvonka:													
„reptanie ľudu“	Moabčania													
modloslužba	Madiánčania													
<p style="text-align: center;">Exodus 19-40</p> <p>19-24 Zjavenie Tóry (10 príkázaní a Knih zmluvy) 24-31.35-40: zriadenie svätyne (budovateľské pokyny)</p>	<p style="text-align: center;">Levitikus - וַיִּקְרָא</p> <p>„Domový poriadok“ a teológia svätyne: SVÄTÝ BOH V STREDE ĽUDU, KTORÝ SA MÁ POSVÄCOVAŤ</p> <p style="text-align: center;">Stred kompozície Lv 16 (jôm kippur) Stretnutie s Bohom zľutovania</p>	<p style="text-align: center;">Numeri 1,1-10,10</p> <p>1-10 Izrael ako sväté spoločenstvo žijúce v tábore (organizačné pokyny)</p>												

Putujúci patriarchovia a putujúci ľud sú v Tóre:

- 1) na ceste do **krajiny** (pohybom k miestu sa tvorí Boží časopriestor), v Dt sú ešte stále pred krajinou;
- 2) **skúšaní** (desať skúšok Abrama; ľud v púšti);
- 3) **vychovávaní** vďaka záväzkom zo zmlúv;
- 4) vedení s perspektívou **záchrany** a **univerzality**;
- 5) **slúžiaci** Bohu (vzývanie Pánovho mena, stavba oltárov, pamätných kameňov, púť Jakuba do Betelu na odčinenie hriechov Gn 35)

Židovská delenie Desatora (prenesené na prsty)

Prvým samostatným výrokom je: **Ja som Pán Boh tvoj...**

EXODUS 20,2-17

² Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otrokov.

³ Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!

⁴ Neurobíš si modlu, ani nijakú podobu toho, čo je hore na nebi, dolu na zemi alebo vo vode pod zemou!

⁵ Nebudeš sa im klaňať, ani im slúžiť, lebo ja, Pán, tvoj Boh, som žiarlivý Boh, ktorý trestá nepravosť otcov na deťoch do tretieho a štvrtého pokolenia u tých, čo ma nenávidia, ⁶ ale preukazuje milosrdenstvo až do tisícého pokolenia tým, čo ma milujú a zachovávajú moje príkazy.

⁷ Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo, lebo Pán nenechá bez trestu toho, kto bude brať jeho meno nadarmo.

⁸ Pamätaj na sobotňajší deň, aby si ho zasvätil!

⁹Šesť dní budeš pracovať a robiť každú svoju prácu,

¹⁰ siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha.

Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn ani tvoja dcéra, ani tvoj sluha, ani tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach!

¹¹ **LEBO ZA ŠEŠŤ DNÍ PÁN UTVORIL NEBO A ZEM, MORE A VŠETKO, ČO JE V NICH, V SIEDMY DEŇ VŠAK ODPOČÍVAL. PRETO HO PÁN POŽEHNAL A ZASVÄTIL HO.**

¹² Cti svojho otca a svoju matku, aby sa predĺžili tvoje dni v zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh!

¹³ Nezabiješ!

¹⁴ Nescudzoložíš!

¹⁵ Nepokradneš!

¹⁶ Nevysloviš krivé svedectvo proti svojmu bližnému!

¹⁷ *Nebudeš žiadostivo túžiť po dome svojho bližneho, ani nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho bližneho,*

ani po jeho sluhovi, ani po jeho slúžke, ani po jeho volovi, ani po jeho oslovi, ani po ničom, čo patrí tvojmu bližnému!

DEUTERONÓMIUM 5,6-21

⁶ Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otrokov.

⁷ Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!

⁸ Neurobíš si modlu, ani nijakú podobu toho, čo je hore na nebi, čo je dolu na zemi alebo vo vode pod zemou!

⁹ Nebudeš sa im klaňať, ani im slúžiť, lebo ja, Pán, tvoj Boh, som žiarlivý Boh, ktorý trestá nepravosť otcov na deťoch do tretieho a štvrtého pokolenia u tých, čo ma nenávidia, ¹⁰ ale preukazuje milosrdenstvo až do tisícého pokolenia tým, čo ma milujú a zachovávajú moje príkazy.

¹¹ Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo, lebo Pán nenechá bez trestu toho, kto bude brať jeho meno nadarmo.

¹² **Zachovávaj** sobotňajší deň, aby si ho zasvätil, **AKO TI PRIKÁZAL PÁN, TVOJ BOH.** ¹³ Šesť dní budeš pracovať a robiť každú svoju prácu,

¹⁴ siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha.

Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn, ani tvoja dcéra, ani tvoj sluha, ani slúžka, **ani tvoj vôl, ani osol**, ani **nijaký** tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach, **aby tvoj sluha a tvoja slúžka mali podobný odpočinok ako ty.**

¹⁵**PAMÄTAJ SI, ŽE SI BOL OTROKOM V EGYPTSKEJ KRAJINE A ŽE ŤA PÁN, TVOJ BOH VYVIEDOL ODTIAE MOCNOU PRAVICOU A ZDVIHNUTÝM RAMENOM: PRETO TI PRIKÁZAL PÁN, TVOJ BOH, ZACHOVÁVAŤ SOBOTŇAJŠÍ DEŇ.**

¹⁶ Cti svojho otca a svoju matku, **AKO TI PRIKÁZAL PÁN, TVOJ BOH**, aby sa predĺžili tvoje dni **a aby sa ti darilo** v zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh!

¹⁷ Nezabiješ,

¹⁸ **ani** nescudzoložíš,

¹⁹ **ani** nepokradneš,

²⁰ **ani** nevysloviš krivé svedectvo proti svojmu bližnému

²¹ **ani** nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho bližneho;

ani nebudeš **TÚŽIŤ** po dome svojho bližneho, **ani po jeho poli,**

ani po jeho sluhovi, ani po jeho slúžke, ani po jeho volovi, ani po jeho oslovi, ani po ničom, čo patrí tvojmu bližnému!

Najcitovanejší verš Tóry v NZ: Levitikus 19,18

Nepomsti sa a neprechovávaj hnev voči príslušníkom svojho ľudu,
ale **miluj svojho blížneho ako seba samého!**

וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ

(v Lv 19 je blížny hebr. **re'a** = príslušník izraelského ľudu, porov. Ježišovo riešenie pojmu blížny gr. príslovka **plésion** v Lk 10,30-37)

Počuj Izrael (*šémá 'jíśra'el*)

Krédo: ⁴ Počuj, Izrael, **Pán** je náš **Boh**, Pán je jeden!

Parenéza: ⁵ **Budeš milovať Pána**, svojho **Boha**,
celým svojím **srdcom**, celou svojou dušou/životom
a celou svojou silou.

⁶ A tieto slová, ktoré ti ja dnes prikazujem,
budú v tvojom **srdci**,

⁷ **budeš ich opakovať** svojim synom a **hovoríť** o nich,
či budeš sedieť vo svojom **dome**, či budeš na ceste,
či budeš líhať alebo vstávať.

⁸ **Priviažeš** si ich ako **znamenie** na ruku,
a budú ako **znaky** medzi tvoje očami,

⁹ a **napíšeš** si ich na veraje svojho **domu** a svojich brán.

Dt 6,4-9

Dt 11,13-21

שמעו ישראל אל יהוה אלהינו יהוה אחד ואהב את יהוה אלהינו בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך ושננתם לבנך ודברתם בהם בשבתך בביתך ובקמריך ובשעריך ובשעריך ובקומך וקשרתם לאות על ידך והיו כטעפות בייך עיניך וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך והיה אם שמעו תשמעו אהל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה אלהיכם וליעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם וזאתי משיר ארצכם בערתי יורה ומלחמה ואספת דגלך ותירשך ויעלהך וזאתי עשבו בשדך לבחמריך ואכלת ושבעת השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתלויותם להם ולרד את יהוה בכם ועלצו אותם השמים ולא יהיה משך והאדמה לא תתן ארץ ובגולה ואבדתם מהרה מעלי הארץ השבה אשר יהוה נתן לכם ושמרתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו כטעפות בייך עיניכם ולמדתם אתם את בניכם לבדור בהם בשבתך בביתך ובקמריך בדרך ובשעריך ובקומך וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך למען יראו ימיהם וימי בניכם על האדמה אשר נשבעו יהוה לאבותיכם לתת להם כימי השמים עכל הארץ

Formula milosrdenstva (Ex 34,6-7)

6 יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרְךָ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת:

7 נִצַּר חֶסֶד לְאֱלֹהִים נִשְׂא עוֹן וּפָשַׁע וְחַטָּאת וְנִקָּה לֹא יִנְקָה

פֶּקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שְׂלִישִׁים וְעַל־רְבָעִים:

(A) Pán (je) Pán, Boh

*(B) milosrdný a milostivý, zhovievavý
a bohatý na milosrdenstvo a vernosť,*

(C) preukazuje milosrdenstvo tisícom, (a)

odpúšťa vinu, neprávosť a hriech, – (b)

no pritom nenechá nič nepotrestané - , (b')

navštevuje vinu otcov na det'och a vnukoch

do tretieho a štvrtého pokolenia!“ (a')

Tóra (Pánov zákon) vo svätostánku

Prepojenie medzi SZ a NZ

Podľa schémy: *prísľub* *naplnenie*

Slovo sa stalo telom (Jn 1,14)

Obsah Nového zákona

osoba Ježiša Krista:

- jeho podmanivý

štýl a **učenie**

-ponuka **záchrany**

(spásy) získanej

v **živote** s ním

Pravidlá pre výklad Písma

- 1) **čítajme texty v historickom kontexte**, čiže v súvislostiach doby, v ktorej Písmo vznikalo a s pozornosťou k **literárno-teologickému zámeru**.
- 2) Božie zjavenie chápme **v jeho pedagogickom rozmere** (*menej dokonalé kultúrne formy sa postupne menia*).
- 3) Pre nás kresťanov sa **vrchol Božieho zjavenia** sa dosahuje **v zjavení Ježiša Krista**.
- 4) **Istá, bezpečná a neomylná** pravda Písma sa týka našej **SPÁSY** (*nie vedeckých a dejinných problémov*).

Spôsob výkladu biblických textov má pre mužov a ženy dneška priame dôsledky pre ich osobný a spoločenský vzťah k Bohu a tiež je úzko spojený s poslaním Cirkvi. Ide teda o **životne dôležitý problém**, ktorý si zasluhuje plnú pozornosť (Ján Pavol II., Interpretácia Biblie v Cirkvi, 1993, 10).

“My zo sveta odísť nemôžeme, lebo sme do neho poslaní, ale je dôležité, aby sme

a) si osvojili Písmo,

b) vnútorne ho spracovali,

*c) osvojili si **biblickú kultúru***

d) a vnášali ju do prostredia, v ktorom žijeme.

Takto môžeme byť prínosom pre tento svet”

(kardinál Poupard, 1999 v Bratislave)

Dva jednoduché postupy rozboru biblických textov: narácií a poézie

Naratívne texty sú **próza**. Prózou sa označujú umelecké texty, literárne diela, ktoré sú neviazané (neveršované) a súvislé. Primárnou tematickou kategóriou je rozprávač, ktorý používa minulý čas a hovorovosť s dialógmi postáv je typická pre naratívne texty, pričom dialóg prebieha vždy iba medzi dvomi postavami.

Prorocké texty a **žalmy** sú predovšetkým v **poézii**. Poézia je prvotne viazaná, veršovaná reč s častým použitím afektívnych jazykových prostriedkov, ktorými sa vyjadruje vzťah hovoriaceho k objektu. Básnické pomenovanie je svojim spôsobom vždy afektívnej povahy (*môj Bože; syn človeka, dcéra Sion*), ale na rozdiel od trópov nemení lexikálny význam slova.

TRÓPY nepriamo označujú javy a predmety na základe podobnosti. Tróp mení lexikálny význam slova. Patria sem: **metafora** /prenesené pomenovanie/ významu na základe *podobnosti*; **personifikácia** – zosobnenie (múdrost si postavila dom Prís 9,1); **prirovnanie** používa spojku „ako“, je intenzitné: *som ako mech v dyme* v Ž 119,83 a názorné: *budete sťa terebinta* v Iz 1,30).

Narácia Gn 2–3

Naratívna analýza perikopy Gn 2,4-3,24

- 1) Vv. 2,4-16 tvoria dlhý **úvod** – expozícia (info o osobách, čase a mieste).
- 2) **Počiatok akcie** (resp. moment rozbehu) je bod, kedy sa prvý raz nastolí problém: zákaz jesť zo stromu poznania dobra a zla (2,17).
- 3) **Zápleтка** vo forme etáp a pokusov vyriešiť problém sa postupne rozvíja v 2,18 – 3,5. Boh hľadá pomoc pre človeka, stvorí zvieratá a medzi nimi ľstivého hada, úspešný bude až druhý pokus, keď Boh stvoril ženu. Ženu pokúša ľstivý had, s mužom priblížia k zakázanému stromu a jedia z neho. Stvorenie zvierat a ženy spadá do kontextu zakázu jesť zo stromu, no nie je nutnou príčinou pádu človeka, podobne ako stvorenie človeka nie je nutne príčinou jeho neskoršieho pádu.
- 4) **Naratívny vrchol** (resp. obrat v deji, *klimax*) sa dosahuje v 3,6-7, v momente, keď žena a muž jedia ovocie. Dôsledkom toho nastáva zmena v poznaní tzv. *anagnorisis*. Obaja spoznajú, že sú nahí (v. 7a), dovtedy to nevedeli. Hanbu z nahoty odstraňujú zošitím figových listov (v. 7b). V zápätí sa pred Bohom skryjú (v. 8 patrí už do nového naratívneho celku). Činy vyjadrujú zmenu stavu človeka: dobrý stav sa zmení na zlý. Zmena v príbehu sa volá *peripetia*.
- 5) Dlhý **záver** alebo rozuzlenie nasleduje vo vv. 8-24. V príbehu je podobne dlhý úvod na začiatku. Obsahuje popri tragických *dôsledkoch* a *odplate* za previnenie prvých ľudí aj prvky nádeje.

Žalm na Mesiaci (?)

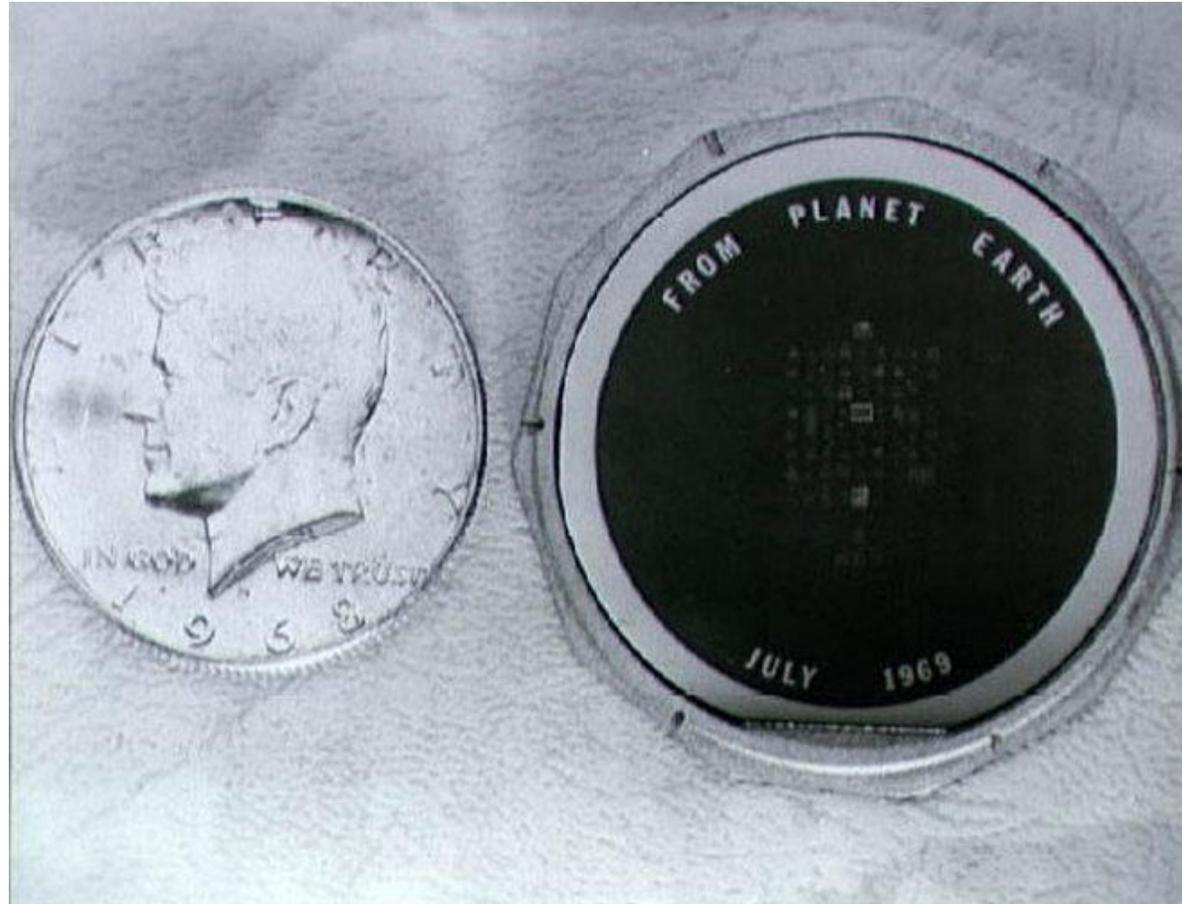
First Bible Verse On The Moon

- In July 1969, Apollo 11 carried the very first Bible passage to the moon. The Vatican chose it;

Psalm 8

Text žalmu 8 na kremíkovej doštičke

Metafora

(similitudo brevior, skrátene prirovnanie)

*Metafora nie je náhodná ozdoba biblického jazyka, ale jeden z jeho **prevládajúcich spôsobov jazyka***

(N. Frey, Veľký kód, Brno 2000, 81)

Princíp metafory: „toto je tamto“

(„Levom mladým si, Júda...“ - Gn 49,9)

Zaradenie metafory: spadá pod výrazovú kategóriu **IKONICKOSTI**, čo je zameranie reči na zobrazenie, reprezentáciu sveta, na výrazovosť (nie na **operatívnosť**; pod túto kategóriu spadajú výrazy s cieľom komunikácie).

Metafora a metaforický proces (klasická teória)

Pre pochopenie efektu metafory je užitočné si určiť:

a) oblasť pôvodu (origin domain) metafory : rodina, práca (roľnícka či pastierska činnosť), klíma, topografia, aktivity (poľovka, boj, hudba, hra)

b) jej cieľová oblasť (target domain): Pán Boh, človek, vzťah k Bohu, činnosti, postoje, situácie...

Pán je môj pastier (Ž 23,1); Čím sú bojovníkovi šípy v ruke, tým sú vám synovia z mladých liet (Ž 127,4)

Identifikácia spoločného aspektu oboch oblastí je *tertium comparationis*
(je to spoločné sémantické pole oboch výrazov)

(Ž 23,1: pastier-Pán: starostlivosť; Ž 127,4: šípy-synovia: spoľahlivá obrana)

Paralelizmus členov

V hebrejskej poézii popísal *parallelismus membrorum* oxfordský prof. Robert Lowth 1753, *Praelectiones Academicae de Sacra Poesi Hebraeorum*.

Dynamika paralelizmu:

druhá časť verša (B) sa rozvíja na základe prvej časti (A):

Ž 89,2: *Pánovo milosrdenstvo chcem ospevovať naveky;*

po všetky pokolenia hlásať svojimi ústami tvoju vernosť.

James Kugel „**A je takto a B je viac**“ (*The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and Its History* (New Haven, CT 1981) 1).

Princíp „**poviem ešte viac**“ je za opakovaním druhej časti verša vo forme zosilnenia, prepojenia, dramatizácie, špecifikácie a konkretizácie:

Paralelismus membrorum

Zhodný (synonymný) paralelizmus: myšlienka prvého riadku sa podobne zopakuje v druhom:

Prečo sa búria pohania?

Prečo národy snujú plány daromné? (Ž 2,1; porov. aj 3,1).

Protikladný (antitetický) paralelizmus: slová sú v druhom riadku v protiklade s prvým:

Nad cestou spravodlivých bedlí Pán,

ale cesta bezbožných vedie do záhuby (Ž 1,6; porov. 40,4).

Vzostupný (klimaxový) paralelizmus: druhý riadok rozvíja myšlienku prvého verša:

Vzdávajte Pánovi, rodiny národov,

vzdávajte Pánovi slávu a česť (Ž 96,7).

Skladný (syntetický) paralelizmus: druhý riadok rozvíja myšlienku bez citovania prvého riadku :

Podťe, klaňajte sa a na zem padnime,

kľaknime na kolená pred Pánom, ktorý nás stvoril (Ž 95,6).

Kompozícia žalmov

- **koncentrická** (Ž 1; Ž 8)

Ž 84: **A** - vv.1-6 (*Ja-Boh*)

B – vv. 7-8 (*ľudia - plurál*)

A' - vv. 9-13 (*Ja-Boh*)

- **paralelná** (Ž 100) A vv. 1-2 (*výzva chváliť Pána*)

B v. 3 (*dôvod chvály*)

A' v.4 (*výzva chváliť Pána*)

B v. 5 (*dôvod chvály*)

- **lineárna** (Ž 150: A-B-C-D)

Žalm 8 – Chválospev: vznešenosť Boha a dôstojnosť človeka

¹ Zbormajstrovi. Na nápev "Lis" (gittit). Dávidov žalm

A ² **Pane, náš Vládca, aké vznešené je tvoje meno na celej zemi!**

B rozšíril si svoj jas na **NEBESIA**.

³ Z úst nemlúvniat a dojčeniec pripravil si si moc
naprotiveň svojim nepriateľom, aby si umlčal pomstivého nepriateľa.

⁴ Keď hľadím na **NEBESIA**, dielo tvojich prstov,
na mesiac a na hviezdy, ktoré si ty usporiadal:

C ⁵ čože je človek, že naň pamätáš,
a syn človeka, že sa ho ujímaš?

⁶ *Urobil si ho len o niečo menším od Boha (LXX od anjelov - τῶν ἀγγέλων),
slávou a ctou si ho ovenčil*

⁷ a *ustanovil si ho za vládcu nad dielami tvojich rúk.*

B' Všetko si mu položil pod nohy:

⁸ ovce a všetok domáci statok aj všetku poľnú zver,

⁹ vtáctvo pod **OBLOHOU** a ryby v mori
i všetko, čo sa hýbe po morskom chodníku.

A' ¹⁰ **Pane, náš Vládca, aké vznešené je tvoje meno na celej zemi!**

Ďakujem za pozornosť